Seat No.	

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Shatriy Sangeetache Kriyatmak Siddhant (230122103)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) राग अहिर भैरव चा थाट ––– मानला जातो.
अ) कल्याण ब) मारवा
क) बिलावल ड) भैरव

२) राग श्याम कल्याण चा वादी स्वर ––– व संवादी स्वर ––– मानतात.
अ) म नी ब) ध – ग
क) प सा ड) सा – प

३) राग भैरव व चा थाट ––– मानला जातो.
अ) कल्याण ब) बिलावल
क) तोडी ड) भैरव

४) राग नटभैरवची जाती ––– आहे.
अ) ओड़व – ओड़व ब) संपूर्ण – संपूर्ण
क) षाड़व – संपूर्ण ड) यापैकी नाही

५) राग यमन चा गानसमय ––– मानला जातो.
अ) दिवसाचा प्रथम प्रहर ब) रात्रीचा प्रथम प्रहर
क) दिवसाचा दुसरा प्रहर ड) रात्रीचा दुसरा प्रहर

६) ध्रुपद गायकींसाठी ––– तालाचा वापर जास्त प्रमाणात होतो.
अ) धमार ब) तीनताल
क) एकताल ड) केहरवा

७) ताल आड़ा – चौताल च्या एकूण मात्रा ––– आहेत.
अ) १४ ब) १२
क) १६ ड) १०

८) मियाँ मल्हार हा ——— ऋतूमध्ये जास्त प्रमाणात गायला जाणारा राग आहे.
   अ) हिवाळा   ब) पावसाळा
   क) उन्हाळा   ड) यापैकी सर्व

९) राग गुर्जरी तोडीचा वादी स्वर ——— व संवादी स्वर ——— आहे.
   अ) ध – ग   ब) म – नी
   क) ध – रे   ड) प – सा

१०) राग चंद्रकंस ची जाती ——— मानली जाते.
   अ) ओड़व – ओड़व   ब) ओड़व – षाड़व
   क) संपूर्ण – संपूर्ण   ड) यापैकी नाही

११) तराणा गायकीतील शब्द ——— असतात.
   अ) अर्थपूर्ण   ब) भावनिक
   क) निरर्थक   ड) यापैकी नाही

१२) ताल चौताल च्या एकूण मात्रा ——— आहेत.
   अ) १४   ब) १२
   क) १६   ड) १०

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) नाटयगीत म्हणजे काय? थोडक्यात पार्श्वभूमी सांगा.
ब) ताल – एकताल चा शास्त्रीय परिचय देवून ठेका लिहा.
क) ध्रुपद गायकी बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
ड) राग भैरव चा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.
इ) राग केदार चा शास्त्रीय परिचय सांगा.
ई) राग यमन चा शास्त्रीय परिचय सांगून समप्रकृतिक रागांची नावे लिहा.

प्र.३ लघुत्तरी प्रश्न. (कोणतेही दोन) १२

अ) ताल–एकताल चा शास्त्रीय परिचय लिहून ठेक्याची एकपट, दुप्पट, तिप्पट, चौप्पट लिहा.
ब) राग श्यामकल्याण व पूरिया कल्याण यामधील पुरक फरक स्पष्ट करा.
क) ध्रुपद गायकीबद्दल सविस्तर लिहा.
ड) राग मियाँ मल्हार चा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२

अ) ताल एकताल, ताल झपताल अणि ताल तीनताल चा तिन्ही तालांचा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय सांगून ठेक्याची एकपट, दुप्पट आणि चौप्पट लिहा.
ब) तराणा या गायन प्रकारा विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.५ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १२

राग यमन किंवा भैरव चा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय सांगून बड़ाख्याल स्वरलिपीबद्ध करून त्यांच्या ४ आलाप व ४ ताना लिहा.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र – I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Sangeet Ani Prasar Madhyame (230122104)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ३१-१०-२०२५ — कमाल गुण: ३०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०४:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. **०६**

१) दूरचित्रवाणीचा शोध ––– मध्ये लागला.
अ) इ.स. १९१५ ब) इ.स. १९३४
क) इ.स. १९२४ ड) इ.स. १९३०

२) मुद्रण कला ही ––– परंपरेतून उगम पावली.
अ) युरोप ब) चीनी
क) भारत ड) इजिप्त

३) भारतात रेडिओ प्रसारणा संबंधीचे प्रयोग ––– साली सुरू झाले.
अ) १९२० ब) १९२४
क) १९१५ ड) १९१७

४) पहिले वृत्तपत्र ––– ठिकाणी छापले गेले.
अ) दिल्ली ब) मुंबई
क) कलकत्ता ड) मद्रास

५) लोकशाहीचा चौथा स्तंभ म्हणून ––– या माध्यमाला गौरवण्यात आले आहे.
अ) दूरदर्शन ब) वृत्तपत्र
क) रेडिओ ड) इंटरनेट

६) ––– या दृक श्राव्य माध्यमातून श्रोत्यांना संगीत मैफलीचा आनंद घेता येतो.
अ) नियतकालिका ब) दूरदर्शन
क) रेडिओ ड) ग्रामो फोन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) **०६**

अ) संगीत क्षेत्रात प्रसार माध्यमांचा होणारा दुरूपयोग या बद्दल तुमचे विचार लिहा.

ब) संगीताच्या दृष्टीने यू टयूब या प्रसार माध्यमाचे कार्य थोडक्यात लिहा.

क) संगीताचा प्रसार होण्यासाठी ध्वनी मुद्रण किती उपयुक्त ठरले ते तुमच्या शब्दात लिहा.

ड) संगीताचे प्रसारण करणाऱ्या पहिल्या दृक श्राव्य माध्यमाची माहिती लिहा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तर लिहा/टीप लिहा. **०६**

'संगीत आणि प्रसार माध्यमे यांचा परस्पर संबंध'–

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१२**

अ) प्रसार माध्यमांचे संगीताच्या दृष्टीने होणारे फायदे–तोटे यावर तुमचे मत लिहा.

ब) संगीताचा प्रचार व प्रसार करण्यासाठी रेडिओ या प्रसार माध्यमांनी दिलेले योगदान सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Indian music (Form Vedic to XIth Century) (230122106)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) ग्राम किती प्रकारचे मानले गेले.
अ) २ ब) ३
क) ४ ड) ५

२) संगीत रत्नाकर हा ग्रंथ ––– शतकात लिहला गेला.
अ) १२ ब) १३
क) १४ ड) १५

३) नाट्यशास्त्र या ग्रंथाचे किती अध्याय आहेत.
अ) २८ ब) ३०
क) ३६ ड) ३४

४) शारंगदेव यांनी किती रागांचे वर्णन सांगितले आहे.
अ) २६० ब) २३०
क) २६८ ड) २६४

५) दलितम् हा ग्रंथ ––– काळातील आहे.
अ) गुप्तकाल ब) मौर्यकाळ
क) पुराणकाळ ड) वैदिक काळ

६) चतुसारणाच्या साहाय्याने भरत मुनींनी एका सप्तकात किती श्रुती मानल्या.
अ) २४ ब) २२
क) १५ ड) २०

७) ऋग्वेद मध्ये ऋचा म्हणण्यासाठी ––– यांचा उपयोग केला जात असे.
अ) आर्थिक ब) गायिक
क) सामिक ड) यापैकी सर्व

८) भरतकालीन संगीतातील वाद्यवृंदांसाठी हा ग्रंथ वापरला आहे.
 अ) वादक   ब) पढाव
 क) कुतुप   ड) वरीलपैकी सर्व

९) नाट्यशास्त्राच्या कोणत्या अध्यायात गायकाचे गुण सांगितले आहे.
 अ) २९   ब) ३२
 क) ३0   ड) ३३

१0) ––– या भारतीय संगीताचे स्वरूप विश्वव्यापी बनले.
 अ) कनिष्क काल   ब) गुप्तकाल
 क) मौर्य काल   ड) पुराण काल

११) नारदाच्या हातातील वीणाचे नाव ––– असे होते.
 अ) महतीवीणा   ब) गंधर्ववीणा
 क) किन्नरी वीणा   ड) तंबुरू

१२) मालकी शिक्षा ––– या वेदाची शिक्षा आहे.
 अ) सामवेद   ब) ऋग्वेद
 क) यजुर्वेद   ड) अथर्ववेद

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) शिक्षा ग्रंथाच्या विभिन्न शाखा –
ब) वायुपुराण बृहधर्म याविषयी माहिती –
क) गांधर्व गान मार्ग संगीत व्याख्या स्पष्ट करा –
ड) सामवेदाची रचना स्पष्ट करा –
इ) देशी ताल –
ई) आधुनिक संगीतात मुर्च्छना चा उपयोग –

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२

अ) मतंग मनीकृत बृहदेशी ग्रंथाविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
ब) शिक्षा ग्रंथाच्या विभिन्न शाखांचे स्वरूप थोडक्यात लिहा
क) वैदिक काळातील संगीताचे स्वरूप कसे होते. यांचे सविस्तर वर्णन करा.
ड) नाट्यशास्त्र या ग्रंथाचा परिचय देवून या ग्रंथातील संगीत विषयी माहिती लिहा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) प्रतिशास्त्र म्हणजे काय? प्रतिशास्त्र ग्रंथाच्या शाखा कोणत्या आहेत? ते थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भरत मतंग आणि शारंगदेव कालीन संगीत संक्षिप्त स्वरूपात लिहा.

प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२

पुराण काळातील संगीत या विषयी तुमचे विचार व मत सविस्तरपणे लिहा.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र - I) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Research Methodology in Music (230122105)

वार, दिनांकः गुरूवार, ०६-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१२**

१) संगीत ही ––– कला आहे.
अ) ऐतिहासिक ब) प्रयोगशील
क) सांस्कृतिक ड) यापैकी नाही

२) वस्तुनिष्ठता, विश्वसनियता, सप्रमाणता व सामान्यीकरण ही वैशिष्टे ––– आहेत.
अ) सामाजिक संशोधनाची ब) ऐतिहासिक संशोधन
क) शास्त्रीय संशोधनाची ड) पर्याय अ व क

३) प्रा. डॉ. बी. आर. देवधर यांचा जन्म ––– मध्ये झाला.
अ) ११ सप्टेंबर १९०३ ब) ११ सप्टेंबर १९०५
क) १२ सप्टेंबर १९०४ ड) ११ सप्टेंबर १९०१

४) कोणत्याही संशोधनामध्ये ––– असावी.
अ) पुनरावृती ब) सामान्यीकरण
क) उपयोगिता ड) वस्तुनिष्ठ

५) शोध प्रबंधाचे विधान ––– असते.
अ) एक निरिक्षण ब) एक तथ्य
क) एक दृढकथन ड) एक विचार विमर्श

६) अनुसंधान म्हणजेच ––– होय.
अ) कार्याभ्यास ब) सर्वेक्षण
क) प्रयोगपद्धती ड) व्यक्ति अध्ययन

७) संशोधन अहवालाच्या शेवटी ––– असते.
अ) सलग्न पत्र ब) संशोधन निष्कर्ष
क) सूचना ड) प्रस्तावना

८) परिक्षण केल्या जाणाऱ्या प्रस्तावांना ––– म्हणतात.
अ) कल्पना ब) परिकल्पना
क) उपकल्पना ड) संकल्पना

९) ––– मध्ये संशोधक आपला विषय ठरवतो.
अ) उपकल्पना ब) सामान्यीकरण
क) समस्या सुत्रण ड) वर्गीकरण

१०) संशोधनामधील सर्वात महत्वपूर्ण घटना ––– करणे.
अ) नमुनानिवड ब) संशोधन आराखडा
क) माहिती संकलन ड) अहवाल लेखन

११) ––– हे संगीतज्ञ व चिकीस्तक दोन्ही आहेत.
अ) डॉ. बी. एल. वर्मा ब) विष्णू दिगंबर पलूस्कर
क) डॉ. एल. सुब्रमण्यम ड) संजीव अभ्यंकर

१२) ––– यांनी 'रसिक रंग' या नावानी हिंदुस्थानी शास्त्रीय संगीतात बंदिशी रचल्या आहेत.
अ) श्रुति सडोळीकर ब) डॉ. अरुण कथाळकर
क) अशोक रानडे ड) वा. ह. देशपांडे

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२
अ) संशोधनाची आवश्यकता
ब) सर्वेक्षण पद्धती
क) संशोधनाची व्याप्ती आणि मर्यादा
ड) पं. बाळकृष्ण बुवा इचलकरंजीकर यांचे सांगीतीक योगदान.
इ) तळटिपा
ई) संशोधनात संगणकाचे महत्व

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
अ) संशोधकाची कर्तव्ये विशद करा.
ब) संशोधन प्रक्रियेतील प्रमुख टप्पे थोडक्यात स्पष्ट करा.
क) संशोधन ही संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे उद्देश स्पष्ट करा.
ड) संशोधनात मार्गदर्शकाचे महत्व आणि भूमिका विशद करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) उपकल्पना म्हणजे काय ते सांगून त्याचे प्रकार सविस्तर लिहा.

ब) आदर्श संशोधकाचे गुण कोणते आहेत ते विस्तृतरित्या लिहा.

प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२

पं. व्हि. एन् भातखंडे यांनी संगीत क्षेत्राला दिलेले योगदान तुमच्या शब्दात लिहा.

Seat No.	

Set P

M.A. (Indian Music) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Shatriy Sangeetache Kriyatmak Siddhant (230122203)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) राग किरवाणी चा गायन समय ––– आहे.
अ) दिवसाचा प्रथम प्रहर ब) दिवसाचा दूसरा प्रहर
क) रात्रीचा दूसरा प्रहर ड) दिवसाचा तिसरा प्रहर

२) राग केदार ची जाती ––– मानली जाते.
अ) षाडव – षाडव ब) औडव – संपूर्ण वक्र
क) संपूर्ण – संपूर्ण ड) यापैकी नाही

३) राग मधुवंती चा थाट ––– मानला जातो.
अ) कल्याण ब) तोंडी
क) मारवा ड) काफी

४) राग झिंजोटि ––– थाटामधून निर्माण होतो.
अ) बिलावल ब) आसावरी
क) कल्याण ड) खमाज

५) राग पटदीप चा वादी स्वर ––– व संवादी स्वर ––– मानला जातो.
अ) सा व प ब) प व सा
क) म व सा ड) रे व प

६) राग मिया कि तोडी मध्ये पंचम स्वर पूर्णता; वर्ज केल्यानंतर ––– रागाची निर्मिती होते.
अ) पूर्वी ब) मारवा
क) गुजरी तोडी ड) बिलासखाणी तोडी

७) राग बिलासखानी तोडी चा थाट ––– मानला जातो.
अ) भैरव ब) भैरवी
क) कल्याण ड) बिलावल

८) राग गुजरी तोडी चा थाट ——— मानला जातो.
अ) भैरव ब) भैरवी
क) कल्याण ड) तोडी

९) द्रुत लयी मध्ये गायिल्या जाणाऱ्या प्रकारास ——— म्हणून ओळखतात.
अ) छोटा खयाल ब) बडा खयाल
क) तराणा ड) ध्रुपद

१०) ताल झपतालाचा काल ——— मात्रेवर आहे.
अ) ५ ब) ६
क) ८ ड) ९

११) खालीलपैकी ——— या तालामध्ये ठुमरी गीत प्रकार गायीला जातो.
अ) झपताल ब) अडाचौताल
क) दीपचंदी ड) सवारी

१२) ध्रुपद गायनांसाठी कोणता ताल वाजविला जातो?
अ) केरवा ब) अडाचौताल
क) दीपचंदी ड) चौताल

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणतेही चार) १२
अ) राग गावती चा छोटा खयाल स्वर लिपि बद्ध करा.
ब) राग बिहाग चा शास्त्रीय परिचय द्या.
क) धमार गायकी बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
ड) तराणा गायन शैली
इ) ताल एकताल चा शास्त्रीय परिचय द्या.
ई) राग शुद्ध सारंग चा शास्त्रीय परिचय द्या.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) १२
अ) राग केदार चा बडा खयाल स्वर लिपि बद्ध करा.
ब) राग झिंजोटि किंवा राग पट दीप चा छोटा खयाल स्वर लिपि बद्ध करून चार तानासह लिहा.
क) ताल झुमरा चा शास्त्रीय परिचय लिहून ठेक्यांचे एकपट व तिप्पट लिहा.
ड) राग– मियाँ की तोड़ी आणि राग– गुर्जरी तोड़ी मधील फरक स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२
अ) तराणा गायकी बद्दल सविस्तर माहिती लिहून आपल्या अभ्यासक्रमातील रागावर आधारित एक तराणा स्वर लिपि बद्ध करा.

ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन तालांचा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय देऊन ठेका सह एकपट, दुप्पट, तिप्पट आणि चौपट लिपि बद्ध करा.
१) धमार
२) दीपचंदी
३) एकताल

प्र.५ निबंधात्मक उत्तर. **१२**

राग मारू बिहाग किंवा बिहाग चा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय देऊन बडा खयाल स्वर लिपि बद्ध करा आणि त्या रागाच्या समप्राकृतिक रागाचे वर्णन करा.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र – II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Criticism in Musi (230122204)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ — कमाल गुणः ३०
वेळः सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ रिकाम्या जागा भरा. **०६**

१) वृत्तपत्रीय समीक्षचे जनक म्हणून ––– यांना ओळखतात.
अ) एडिसन ब) ट्रायडेन
क) बोईसाल ड) ब्राथेन्तर

२) समालोचन म्हणजे ––– होय.
अ) रचनेचे दोष सांगणे ब) रचनेचे गुण सांगणे
क) रचनेचे गुणदोष सांगणे ड) यापैकी नाही

३) संगीत समीक्षा म्हणजे ––– होय.
अ) टिका करणे ब) चिकित्सा करणे
क) सर्वकषरित्या पाहणे ड) मीमांसा करणे

४) वैयक्तीक मतानुसार व भावप्रधान अशी ही समीक्षा म्हणजे ––– संगीत समीक्षा होय.
अ) शास्त्रीय समीक्षा ब) व्यक्तीगत समीक्षा
क) तुलनात्मक समीक्षा ड) मानसिक समीक्षा

५) आलोचना हा शब्द संस्कृत मधील ––– या धातुपासून बनला आहे.
अ) समू ब) लुच
क) इक्षू ड) यापैकी नाही

६) समीक्षा ही अशी कसोटी आहे की, जिच्या साहाय्याने कोणत्याही रचनेचे मुल्यांकन केले जाते अशी व्याख्या ––– यांनी केली आहे.
अ) एडीसन ब) ट्रायडेन
क) बोईसाल ड) ब्राथेन्तर

प्र.२ टिपा लिहा. **०६**

अ) शास्त्राधिष्ठीत संगीत समीक्षा म्हणजे काय?
ब) ट्रायडेन यांची संगीत समीक्षेची व्याख्या सांगा.
क) संगीत समीक्षेचे कोणतेही दोन प्रकार स्पष्ट करा.
ड) संगीत समीक्षा प्रकारातील वास्तविक समीक्षा म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. **०६**

संगीत समीक्षा म्हणजे काय? सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा (कोणताही एक) **१२**

अ) सांगितिक कार्यक्रम स्पर्धा यावर आधारित एक समीक्षा तयार करा.
ब) संगीत समीक्षेचा उपयोग काय? हे तुमच्या भाषेत स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र - II) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Indian music (Form XIIth to XVIIth Century) (230122206)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) पंडीत अहोबल यांनी ज्या श्रुतीवर पंचम स्वर स्थापन केला त्या श्रुतीचे नाव ––– आहे.
अ) संदिपनी ब) आलापीनी
क) रक्ता ड) मार्जनी

२) स्वरांचे ––– भेद होतात.
अ) २ ब) ३
क) ४ ड) ६

३) श्रुतीच्या ––– जाती मध्ये शृंगार आणि हास्यरस उत्पन्न होतो.
अ) दिप्ता ब) आयता
क) मृदू ड) करूणा

४) ज्या स्वरापासून जाती गायन प्रारंभ होते त्या स्वराला ––– म्हणत असत.
अ) अंशस्वर ब) गुहस्वर
क) मंद्रस्वर ड) न्यासस्वर

५) धृपदाचा अविष्कार ––– शतकात झाला.
अ) १४ ब) १५
क) १६ ड) १७

६) नायकाच्या शौर्य आणि गुणांचे पूर्ण प्रबंधाच्या ––– या अंगात केले जात होते.
अ) बिरुद ब) तेनक
क) पद ड) पाट

७) प्राचीन पेहरागिती मधून ––– या गायकींची उत्पत्ती झाली.
अ) ख्याल ब) ठुमरी
क) तराना ड) टप्पा

८) --- याची गायकी कव्वालिशी मिळती जुळती आहे.

अ) सादरा ब) दादरा

क) खमसा ड) पेहरा

९) संगीत समयसार या ग्रंथात तालाचे विवेचन --- या अध्यायात केले आहे.

अ) ५ ब) ३

क) ९ ड) ८

१०) --- या वीणेला सारंग 'मूलविणा' म्हणत.

अ) त्रीतंत्री विणा ब) आलापीनी वीणा

क) एकतंत्री वीणा ड) घोष वीणा

११) सं. दर्पणया ग्रंथ --- यांनी लिहिला.

अ) पंडितआहोबल ब) पंहितदामोदर

क) पंहितसोमनाथ ड) पंडितश्रीनिवास

१२) --- हे वाद्य सतारी चे जूने स्वरूप आहे.

अ) आलापीनीवीणा ब) त्रितंत्रीवीणा

क) चित्रवीणा ड) किन्नरीवीणा

प्र.२ टीपा लिहा (कोणतेही चार) १२

अ) कव्वाली व टप्पा

ब) शारंगदेवनुसार श्रुती स्वर स्थापना

क) संगीतदर्पण – ग्रंथपरिचय

ड) वंशी

इ) धमार

ई) अष्टछापकवी सूरदास

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन) १२

अ) प्रबंध कायम शैली थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) धृपदगायन शैली स्पष्ट करून धृपदाच्या बाणी विषयी चर्चा करा.

क) 'ठुमरी' या गायन प्रकारची माहिती देऊन ठुमरीच्या अंगांविषयी/शैलीविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

ड) किन्नरी वीणा व त्रितंत्रीवीणा यांची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १२

अ) संगीत रत्नाकर या ग्रंथाविषयी माहिती लिहून या ग्रंथातील स्वराध्याय या अध्यायाचे सविस्तर विश्लेषण करा.

ब) अष्टछाप कवी व त्यांच्या रचनां विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.५ अनिबद्धगान प्रकार विस्तृतरित्या स्पष्ट करा. १२

Seat No.	

Set P

M.A. (Indian Music) (Semester - II) (New) (NEP CBCS) Examination: October/November – 2025
History of Indian music (Form XIIth to XVIIth Century) (230122206)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 60
Time: 11:00 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative. **12**

1) The name of the shruti on which Pandit Ahobal established the fifth note is _____.
a) Sandipani b) Alapini
c) Rakta d) Marjni

2) There are _____ differences in swaras.
a) 2 b) 3
c) 4 d) 6

3) Shruti's _____ This caste produces Sringar and Hasam rasa.
a) Dipta b) Ayata
c) Mrudu d) Karuna

4) The swara from which the caste singing starts was called _____.
a) Anshswar b) Grahswar
c) mandraswar d) Nyasswar

5) Dhrupad was invented in _____ century.
a) 14 b) 15
c) 16 d) 17

6) The bravery and virtues of the hero were described in the _____ part of the thesis.
a) Birud b) Tenak
c) Pad d) Pat

7) _____ This song originated from the ancient Peharagiti.
a) Khyal b) Thumari
c) Tarana d) Tappa

8) _____ Its singing matches the Qawwali.
a) Sadra b) Dadara
c) Khamsa d) Pehara

9) Taala is discussed in the chapter _____ in Sangeet Samya Sar.

a) 5 b) 3
c) 9 d) 8

10) _____ This veena was called Sharangdev Moolaveena.

a) Tritantriveena b) Alapiniveena
c) Ektantriveena d) Ghosh veena

11) The book SangeetDarpan was written by _____.

a) Pt . Ahobal b) Pt. Damodar
c) Pt . Somnath d) Pt. Shrinivas

12) This instrument is an old form of the Satari.

a) Alapiniveena b) Tritantriveena
c) Chitraveena d) Kinnariveena

Q.2 Write short notes. (Any Four) **12**

a) Kavvali and Tappa
b) Shrutiswara establishment according to Sharangdev.
c) SangeetDarpan - Text Introduction
d) Vanshi
e) Dhamar
f) Ashtchapkavi Surdas

Q.3 Write Short Answers. (Any Two) **12**

a) Briefly explain the thesis singing style.
b) Explain the Dhrupad singing style and discuss the voices of Dhrupad.
c) Give information about thumri singing style Write a brief description about the style of thumri.
d) Write detailed information about KinnariVina and TritantriVeena.

Q.4 Broad Question. (Any One) **12**

a) Write information about the book Sangeet Ratnakar and do a detailed analysis of the chapter Swaradhyaya in this book.

OR

b) Write detailed information about Ashtachap poets and their compositions.

Q.5 Explain Anibadhagana type wide vacancies. **12**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Shastriy Sangeetache Kriyatmak Siddhant (230122303)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: सकाळी ११:00 ते 0१:३0

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) राग जय जयवंती ––– थाटातून निर्माण होतो.
अ) खमाज ब) काफी
क) आसावरी ड) मारवा

२) पंचमसवारी या तालाचे खंड ––– आहेत.
अ) ४ ब) ३
क) ८ ड) २

३) राग मधुवंती ––– थाटातून निर्माण होतो.
अ) तोडी ब) बिलावल
क) पूर्वी ड) मारवा

४) बोल, सरगम, तराणा त्रिवट हे चारही प्रकार एकाच बंदिशमध्ये असतात. त्या बंदिशीला ––– असे म्हटले जाते.
अ) त्रिवट ब) चतरंग
क) ख्याल ड) ठुमरी

५) राग अल्हैया बिलावल चा वादी स्वर ––– व संवादी स्वर ––– मानला जातो.
अ) ग – नि ब) ध – ग
क) सा – प ड) धैवत – ग

६) राग सूर मल्हार चा वादी स्वर ––– व संवादी स्वर ––– मानला जातो.
अ) मध्यम – षड्ज ब) पंचम – षड्ज
क) गांधार – निषाद ड) निषाद – गांधार

७) राग हंसध्वनीचा समप्रकृतिक राग ——— मानला जातो.
अ) राग – भूप ब) राग – शंकरा
क) राग – देसकार ड) शुद्ध कल्याण

८) तराणा मध्ये मृंदगांवर वाजवणारे बोल घेतले तर त्या विशिष्ट गायनशैलीला ——— असे म्हणतात.
अ) चतरंग ब) त्रिवट
क) ख्याल ड) नाटयगीत

९) राग देसकाराची जाती ——— मानली जाते.
अ) संपूर्ण – संपूर्ण ब) आड़ेव – संपूर्ण
क) आड़ेव – आड़ेव ड) षाड्व – संपूर्ण

१0) राग मेघ मल्हारची जाती ——— मानली जाते.
अ) आड़ेव – षाड़व ब) आड़ेव – आड़ेव
क) आड़ेव – संपूर्ण ड) संपूर्ण – आड़ेव

११) तरणा गायनशैली ——— या लयींमध्ये गायली जाते.
अ) मध्य ब) द्रुत
क) विलंबित ड) अतिविलंबित

१२) ताल एकताल या तालाची खाली ——— या मात्रेवर येते.
अ) ३, ७ ब) ३, ९
क) ३, १२ ड) ३, ८

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
अ) राग अल्हैया बिलावल चा शास्त्रीय परिचय लिहा.
ब) चतरंग या गीतप्रकाराविषयी माहिती लिहा.
क) राग – जयजयवंतीचा छोटाख्याल लिहा.
ड) ताल – झपताल चा शास्त्रीय परिचय देवून ठेका लिहा.
इ) राग – सूर मल्हार चा शास्त्रीय परिचय सांगा.
ई) ताल – पाश्तो माहिती ठेका, एकपट, दुप्पट लिहा.

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे /टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२
अ) ताल – पंचम सवारी माहिती ठेका एकपट, दुप्पट, तिप्पट लिहा.
ब) त्रिवट या गीतप्रकाराविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
क) दादरा या गीतप्रकाराची सविस्तर माहिती लिहा.
ड) राग हंसध्वनी या शास्त्रीय परिचय देवून छोटाख्याल लिहा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) चतरंग व त्रिवट या गीतप्रकाराविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

ब) राग – चंद्रकंस किंवा राग मधुबती या रागाचा बड़ाख्याल तीन आलाप, व तीन तानांसह लिहा.

प्र.५ राग मियाँ मल्हार किंवा राग सूर मल्हार या रागाचा बड़ाख्याल तसेच ५ आलाप व ५ तानासह लिहा. तसेच राग मियाँ मल्हार व राग सूर मल्हार च्या 'रागवाचक' स्वरसंगती कोणत्या स्पष्ट करा. **१२**

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र – III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Aesthetics of Music (230122304)

वार, दिनांक : शुक्रवार, ३१-१0-२0२५ — कमाल गुणः ३0
वेळः सकाळी ११:00 ते १२:३0

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 0६

१) सौन्दर्य शास्त्र म्हणजे ––– चे शास्त्र होय.
अ) रंजकता ब) संवेदना
क) परिकल्पना ड) अभिव्यक्ती

२) भारतीय साहित्यात विद्या कला आणि ––– असा भेद केलेला आढळतो.
अ) नाटक ब) संगीत
क) ललित कला ड) यापैकी नाही

३) सौंदर्याचे ––– दृष्टीकोण आढळतात.
अ) ३ ब) २
क) ४ ड) १

४) संगीत कानांनी ऐकताना ह्रदयाला जाऊन भिडणारी कला आहे हे मत खालीलपैकी ––– यांचे आहे.
अ) कांटे ब) क्रोशे
क) हेगले ड) वरील सर्व

५) सौन्दर्य शास्त्रा चे विश्लेषण ––– या ग्रंथा मध्ये दिसून येते.
अ) बृहदेशी ब) संगीत रत्नाकर
क) नाट्यशास्त्र ड) अभिनय दर्पण

६) ––– व ––– हे दोन सौंदर्याचे आधार आहेत.
अ) स्वर व शब्द ब) कला व अभिरुचि
क) निसर्ग व कला ड) स्वर व लय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **0६**

अ) पौर्वात्य भारतीय विचारवंतांच्या दृष्टीने सौन्दर्य शास्त्राचे विवेचन
ब) संगीत आणि भावना
क) आस्वादक
ड) बंदिशी – सौन्दर्य निर्मिती

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **0६**

सौन्दर्य शास्त्राची व्याख्या सांगून संगीतांमधील सौन्दर्य शास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **१२**

अ) सौन्दर्य शास्त्राच्या व्याख्याच्या दृष्टिकोनातून मुल तत्त्वांचे थोडक्यात विश्लेषण करा.

किंवा

ब) कला निर्मिती मधील सौन्दर्य खुलवणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set | **P**

एम.ए (Indian Music) (सत्र - III) (नवीन) (NEP CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर - 2025
History of Indian Music (16th Centure to till date Modern Period) (230122306)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ६०
वेळः सकाळी ११:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **१२**

१) माणिक वर्मा ––– घराण्याच्या गायिका होत्या.
अ) आग्रा ब) किराणा
क) जयपूर ड) पटियाला

२) तिलवाडा, झुमरा, आडाचौताल या तालांमध्ये ––– घराण्यामध्ये ख्याल गायन केले जाते.
अ) ग्वाल्हेर ब) किराणा
क) आग्रा ड) जयपूर

३) ख्यालाची रचना सर्वप्रथम ––– यांनी केली.
अ) हुसेन शर्की ब) अमिर खुसरो
क) नियामत खाँ ड) तानसेन

४) धृपद, धमार, ख्याल व टप्पा यावर प्रभुत्व असणारे ––– कलावंत मानले गेले.
अ) बडे गुलाम अली खाँ
ब) उ. अमिर खाँ
क) बाळकृष्ण बुआ इचलकरंजीकर
ड) उ. करिम खाँ

५) बडे गुलाम अली खाँ यांनी ––– नावानी बंदिशी रचल्या.
अ) हररंग ब) मनरंग
क) सबरंग ड) अदारंग

६) घराण्याच्या परंपरेसाठी ––– आवश्यक आहे.
अ) कलाकाराची योग्यता ब) योग्य तालीम
क) कमीत कमी तीन पिढीयाँ ड) स्वर लगाव

७) अलिबक्ष आणि फत्ते अली या दोघांनी ––– घराण्याची स्थापना केली.

अ) रामपूर ब) किराणा

क) इंदौर ड) पटियाला

८) पं. अहोबल यांनी शुद्ध आणि विकृत स्वर मिळून ––– स्वर सांगितले.

अ) २२ ब) १२

क) २९ ड) २७

९) ––– हे पुस्तक पं. रविशंकर यांनी लिहिले आहे.

अ) माय म्युझिक माया लाईफ ब) रागमाला

क) माय म्युझिक ड) यापैकी सर्व

१0) तराणे, टप्पे व अष्टपदी ––– घराण्यात हे प्रकार गायिले जातात.

अ) ग्वाल्हेर ब) किराणा

क) आग्रा ड) जयपूर

११) पंजाबी, ठुमरी, दादरा या गायन प्रकाराची विशेष तयारी ––– घराण्यात केली जाते.

अ) किराणा ब) भेंडीबाजार

क) पटियाला ड) जयपूर

१२) धृपद गायनाचा अविष्कार ––– व्या शतकात झाला.

अ) १५ ब) १६

क) १७ ड) १४

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) आग्रा घराणे आणि त्याची वैशिष्टये –

ब) संगितातील घराण्यांचे सहकार्य –

क) स्वामि हरिदास यांचे सांगितीक योगदान –

ड) मंच प्रदर्शनामध्ये संयोजकाची भूमिका –

इ) भविष्यकालीन मंच प्रदर्शन –

ई) सदारंग व अदारंग यांच्या बंदिशी–

प्र.३ थोडक्यात उत्तरे/टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) **१२**

अ) उ. बिस्मील्ला खाँ यांनी संगितासाठी दिलेले योगदान थोडक्यात लिहा.

ब) दरभंगा आणि विष्णूपूर परंपरेविषयी माहिती थोडक्यात लिहा.

क) पटियाला घराण्यातील गायनशैली तुमच्या शब्दात लिहा.

ड) धृपद गायिकीचा ख्याल गायन व वाद्य संगितावर झालेला परिणाम थोडक्यात लिहा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) धृपद बानींचे वर्णन विस्तारित स्वरूपात लिहा.

ब) अमिर खुसरो यांचे जीवन चरित्र सविस्तर लिहा.

प्र.५ सविस्तर उत्तर लिहा. १२

पं. जितेंद्र अभिषेकी यांच्या शास्त्रीय व नाटय संगितामधील योगदान तुमच्या शब्दात सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set P

M.A. (Indian Music) (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Shatriy Sangeetache Kriyatmak Siddhant (230122403)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुण: ६०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) राग – जोगकंसचा वादी संवादी ––– मानला जातो.
अ) म – सा ब) सा – म
क) प – सा ड) नि – ग

२) राग शुद्ध सारंगची जाती ––– मानली जाते.
अ) षाडव – ओडव ब) ओडव – पाडव
क) संपूर्ण – संपूर्ण ड) यापैकी नाही

३) राग – मुलतानींचा थाट ––– मानला जातो.
अ) मारवा ब) भैरवी
क) तोडी ड) काफी

४) राग नंद चा थाट ––– मानला जातो.
अ) बिलावल ब) कल्याण
क) काफी ड) खमाज

५) राग – अभोगी कानडा चा वादी स्वर ––– व संवादी स्वर ––– आहे.
अ) ध – ग ब) नि – म
क) सा – फ ड) म – सा

६) राग–दरबारी कानडा चा समप्रकृतिक राग ––– मानला जातो.
अ) आडाणा ब) नंद
क) बागेश्री ड) कौशी कानडा

७) बारामासा हा गीतप्रकार ––– या राज्यात जास्त गायिला जातो.
अ) मध्यप्रदेश ब) कर्नाटक
क) महाराष्ट्र ड) उत्तरप्रदेश

८) राग – देवगांधारचा थाट ––– मानला जातो.
अ) कल्याण ब) आसावरी
क) काफी ड) खमाज

९) होरी या गीत प्रकारात ––– भावनाचे वर्णन आढळते.
अ) शृंगारिक भावना ब) करुणा भावना
क) कृष्णाच्या रासलीला ड) यापैकी नाही

१०) ताल – रुपकच्या एकूण ––– मात्रा आहेत.
अ) ९ ब) १३
क) ७ ड) १२

११) ताल झपताच ची खाली ––– मात्रेवर येते.
अ) ९ ब) ४
क) ६ ड) ५

१२) ताल – दिपचंदी च्या मात्रा ––– आहेत.
अ) १४ ब) १३
क) १२ ड) यापैकी नाही.

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणतेही चार) १२
अ) राग – अभोगी कानडाचा शास्त्रीय परिचय.
ब) राग – नंद चा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.
क) राग – कौशी कानडा – शास्त्रीय परिचय.
ड) चैती आणि झूला या गीतप्रकारांची थोडक्यात माहिती.
इ) ताल – दिपचंदीचा शास्त्रीय परिचय लिहून ठेका लिहा.
ई) ताल – झपताल ची एकपट, दुप्पट लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) १२
अ) राग – दरबारी कानडा चा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.
ब) राग – मुलतानीचा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय देऊन, त्यांच्या समप्रकृतिक रागांची माहिती लिहा.
क) खालीलपैकी कोणत्याही दोन गीत प्रकारांची माहिती लिहा.
१) बारामासा
२) चैती
३) कजरी
ड) राग – नंदचा छोटाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) राग – अभोगी कानडाचा शास्त्रीय परिचय देऊन, बडाख्याल स्वरलिपीबद्ध करा आणि त्याचबरोबर चार आलाप व चार तानासह लिहा.

ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन तालांची एकपट, दुप्पट, तिप्पट लिहा.

१) एकताल

२) झपताल

३) दिपचंदी

प्र.५ राग मधुकौंसचा संपूर्ण शास्त्रीय परिचय सांगून, तुम्ही अभ्यासलेले कौंसचे प्रकार थोडक्यात सांगून, मधुकौंस रागाचा बडाख्याल, छोटाख्याल, स्वरलिपीबद्ध करून छोटयाख्यालाचा चार आलाप व चार ताना स्वरलिपीबद्ध करा. १२

Seat No.	

Set P

एम.ए. (Indian Music) (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Vadya Sangeet (230122405)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३0-१0-२0२५ कमाल गुण: ६0

वेळ: दुपारी 0३:00 ते 0५:३0

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. १२

१) उस्ताद मसीत खाँ हे नाव ––– घराण्याशी संबंधीत आहे.
अ) सेनिया ब) बनारस
क) आगरा ड) ग्वाल्हेर

२) वर्तमान काळात तबलाची प्रामुख्याने ––– घराणी मानतात.
अ) ४ ब) ६
क) ५ ड) ७

३) ––– या घराण्याच्या शैलीमध्ये गत आणि रेला याला जास्त महत्त्व दिले जाते.
अ) फरूखाबाद ब) बनारस
क) पंजाब ड) अजराडा

४) ––– हे महाराष्ट्रीय किर्तन परंपरेचे पखावाज वादक होते.
अ) रमाकांत पाटक ब) गोस्वामी बंधू
क) कुदऊ सिंह ड) नानासाहेब पानसे

५) 'धीग धिना' हा कायदा प्रामुख्याने ––– घराण्यात वाजविला जातो.
अ) अजराडा ब) बनारस
क) दिल्ली ड) पंजाब

६) खालीलपैकी ––– या घराण्याला वैष्णव घराणे असे संबोधले जात.
अ) कुदोअसिंह ब) नाथद्वारा
क) नाना पानसे ड) मंगळवेंढेकर

७) प्रसिद्ध सितार वादक निखील बॅनर्जी ––– या घराण्यातून ओळखले जायचे.
अ) मैहर ब) सेनिया
क) लखनऊ ड) इंदौर

८) सरोद वादक अली अकबर खाँ यांचा संबंध ––– घराण्याशी आहे.
अ) अलिगढ ब) इलाहाबाद
क) जयपूर ड) मैहर

९) सारेद वादिका शरन शनी ––– यांची शिष्य आहे.
अ) पंडीत रविशंकर ब) अली अकबर खाँ
क) राधीका मोहन माईत्रा ड) अजीज अली खाँ

१०) सितार या वाद्याला ––– यांनी लोकप्रिय केले.
अ) अमीर खुसरो ब) खुसरो खाँ
क) मसीत खाँ ड) रजॉ खाँ

११) लबछड गत ––– घराण्यात वाजवली जाते.
अ) पंजाब ब) बनारस
क) दिल्ली ड) अजराडा

१२) कुदऊसिंह यांचा जन्म ––– साली झाला.
अ) १८१२ ब) १८३४
क) १८३५ ड) १८१३

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **१२**

अ) अवनध्द वाद्य –
ब) घन वाद्य –
क) दिलरूबा वाद्याचा थोडक्यात परिचय –
ड) हार्मोनिया वाद्याची रचना स्पष्ट करा –
इ) घटम या वाद्याची बनावट प्रक्रिया थोडक्यात सांगा –
ई) तबला वाद्याचा थोडक्यात परिचय व बनावट विधी –

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **१२**

अ) पखावाज वाद्याचा थोडक्यात परिचय देऊन, कुदऊसिंह यांच्या वादन शैलीची वैशिष्ट्ये लिहा.
ब) सरोद वाद्याची निर्मिती प्रक्रिया सांगून कोणत्याही दोन कलाकारांची नावे सांगा.
क) सेनिया घराणा कोणत्या वाद्यांशी संबंधित घराणा आहे ते सांगून सेनिया घराण्याची सविस्तर माहिती लिहा?
ड) अजराडा घराण्याची निर्मिती प्रक्रिया सांगून त्या घराण्याची पाच वैशिष्टये लिहा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १२

अ) अभ्यासक्रमातील कोणत्याही दोन सुषिर वाद्यांची सविस्तर माहिती लिहा.

ब) अवनध्द वाद्यांचे कोणतेही दोन वाद्ये सांगून त्यांची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.५ सुप्रसिध्द सरोद – वादक अलीअकबर खाँ यांचे जीवन – चरित्र लिहा. १२